

پویش نقالی در پاسداشت روز ادبیات فارسی

پویش نقالی شاهنامه به مناسبت روز پاسداشت زبان و ادبیات فارسی در بخش دیجیتال‌سی و پنجمین نمایشگاه‌بین‌المللی‌کتاب تهران برگزار می‌شود. احسان مولایی، دبیربخش دیجیتال‌نمایشگاه کتاب تهران با اشاره به جزئیات این بخش به مهر گفت: ۴۰ ناشر برای حضور در بخش دیجیتال نمایشگاه کتاب ثبت‌نام کرده‌اند. در این دوره‌از نمایشگاه در رواق شرقی سیستان در فضای ۱۲۰۰ متری حضور داریم. همچنین در بخش دیجیتال نمایشگاه کتاب بیش از هزار

محصول عرضه می‌شود که از این تعداد تقریباً یک‌سوم آن یعنی نزدیک به ۲۰۰ تا ۲۰۰ محصول جدید است. او با اشاره به برنامه‌های بخش دیجیتال نمایشگاه کتاب در روز پاسداشت زبان فارسی گفت: به دلیل همزمانی ایام نمایشگاه با روز پاسداشت زبان فارسی و فردوسی، پویش نقالی شاهنامه را برگزار می‌کنیم. پس از ثبت‌نام آثار راجدب ومورد داوری قرار می‌دهیم. داوری‌ها در ایام نمایشگاه انجام می‌شود و در روز اختتامیه نمایشگاه نفارت برتر را انتخاب می‌کنیم.

اگر فرصتی در روز اختتامیه باشد، نفر برتر می‌تواند اجرا داشته باشد. مولایی گفت: نشست‌های تخصصی با حضور فعالان حوزه حداقل در ایام نمایشگاه برگزار خواهیم کرد و حداقل دو نشست را خواهیم داشت. متأسفانه امسال حوزه فضای مجازی مورد بی‌مهری پلتفرم‌های حوزه کتاب دیجیتال قرار گرفت و آنها تمایل به حضور نداشتند. هرچند از آنها دعوت کردیم اما خواسته‌شان حضور در شبستان اصلی بود که این امکان برای ما وجود نداشت.

گفت‌وگوی «جام‌جم» با افشین علاء درباره رویکردهای شعر اجتماعی

زبان فارسی خط مقدم جبهه فرهنگی

نسرین بختیاری

گروه فرهنگ و هنر

افشین علاء، شاعر مجموعه‌های «کودکانه‌ها و غزل»، «گل مد برگ و تانک»، «خاطرات مه گرفته»، «بلدم شعر بگویم»، «نسیم دختر باد»، «یک سبد بوی بهار»، «یک عالم پروانه» و «دو منظومه بلند عاشورایی» برای نقش‌آفرینی موثر و بهنگام در سپهر شعر انقلاب اسلامی، یکی از چهره‌های برگزیده سال هنر انقلاب بود. او شاعری است که نسبت به وقایع اجتماعی به سرعت واکنش نشان می‌دهد. برگزیده شدن او به عنوان چهره سال انقلاب در حوزه شعر، همچنین شعری که با تضمین مصرعی از رهبر انقلاب مرتبط با «وعده صادق» سرود، موجب شد سراغ این هنرمند ادب دوست برویم که در ادامه از نظر می‌گذرانید:

چرا در بین هنرهایی که داریم، شعر اولین واکنش‌ها را به رویدادهای اجتماعی نشان می‌دهد؟ آیا این به دلیل سابقه کهن شعر است یا ارتباط با مخاطبان؟

همه عوامل دخیل است اما علت اصلی‌ای دارد، این‌که در میان تمام جوامع و تمدن‌های بشری، ایران با فاصله زیادی صاحب این امتیاز است که ادبیاتش حرف اول را در کل جهان می‌زند، یعنی اگر مقایسه‌ای تطبیقی در تاریخ ادبیات ایران و جهان داشته باشیم، می‌بینیم که ایرانیان با فاصله زیاد در قله ایستاده‌اند. شاید کشورهایی مانند انگلستان، فرانسه، آلمان، چین، هند، مصر و یونان تنها چند چهره جهانشمول ادبی داشته باشند اما ستاره‌های ادبیات فارسی بی‌شمارند و خیلی از کشورهای همجوار ما به وجود آنها افتخار می‌کنند. به عنوان مثال، نماد ملی کشور آذربایجان نظامی‌گنجوی، تاجیکستان رودکی و در ترکیه مولاناست که همگی مربوط به کشور ما هستند. فکر می‌کنم علت، شناخت نویسندگان و شاعران ایرانی از حقیقت معنای کلمه است. به عبارتی، کلمه در کتاب مقدس انجیل هم آمده: «در آغاز کلمه بود» و قبل از این‌که خلقت متعین شود، مفاهیم و کلمه وجود داشت.

کلمه مقدس است و علت ماندگاری حافظ در این است که حرمت واژگان را شناخت، آنها را بیهوده مصرف نکرد و در جای خودش بهترین کلمات و مضامین را انتخاب کرد و در قالب شعر نمایش داد.

به هر روی ما ایرانیان هم از ابتدای حوزه تمدن، انسان‌های دینداری بودیم.

بله، این مسأله حرمت واژگان، مدیون درآمیختگی شعر فارسی با قرآن کریم است؛ چون ایرانی‌ها نه فقط تعلیم و آموزه‌های قرآن را پذیرفتند بلکه در عمق خودشان حل کردند و آن را به ادبیات و فرهنگ تبدیل و به ملت‌های دیگر صادر کردند. شیخ بهایی می‌گوید: «مثنوی معنوی مولوی/ هست قرآن در زبان پهلوی»؛ بنابراین، تمام اشعار عاشقانه، تغزلی و حماسی شاعران ما‌عم از حافظ، سعدی و مولانا به نوعی تکیه به قرآن است که بزرگ‌ترین معجزه بشری روی کره‌زمین محسوب می‌شود. علاوه بر این، ایرانیان با شعر و ادبیات مانند خو کردن نوزاد به شیر مادر عجین هستند. یکی از دلایلی که خواص و عوام شعر را دوست دارند، هم به دلیل تکیه شعر به قرآن و آموزه‌های الهی موجود در آن است و هم به خاطر ویژگی‌های زبان فارسی است که بسیار شیرین و از معدود زبان‌های کلاسیک و زنده دنیاست. در میان زبان‌های دنیا، فقط چند زبان پاکیزه ماندند و شاید جز ایران، کشوری پیدا نکنیم که مردمش به راحتی بتوانند شعر ۱۰۰۰ سال پیش را بخوانند و بفهمند.

زبان فارسی که رهبر معظم انقلاب هم روی آن تأکید دارد، یک سرمایه و پیشوانه است که باید آن را حفظ کنیم. اگر مواظب هجوم لغات بیگانه به زبان فارسی نباشیم، زبان ما هم اصالت خود را از دست می‌دهد و مُرده می‌شود. شاید باید شکسپیر را در غرب ترجمه کنند تا بفهمند اما ما نیازی

به ترجمه مولانا، فردوسی، حافظ و سعدی نداریم. بسیاری از اوقات شاعران غیرایرانی زبان فارسی نمی‌دانند اما زمانی که شعر ما را گوش می‌کنند، به وجد می‌آیند. از آنها می‌پرسیم که چطور وقتی متوجه معنا نمی‌شوید، حس خوبی برای‌تان دارد. آنها می‌گویند زبان شما به گونه‌ای است که چه‌چهه پرندگان را از درون آن احساس می‌کنیم. پس طبیعی است که در دسترس‌ترین و مغتنم‌ترین قالب هنری برای مردم ما شعر باشد و باید مراقب باشیم این نعمت خدادادی در ورطه غفلت و ابتذال و روزمرگی نیفتد.

در سال‌های اخیر رسانه‌های دیگری مثل موسیقی و کلیپ به کمک شعر برای اثرگذاری آمدند. این رسانه‌ها چقدر می‌توانند به پیام شعر کمک کنند یا این‌که چقدر رسانه‌ها می‌توانند در خدمت شعر باشند؟

این شکل از تولیدات نیاز به مهندسی دارد و باید ببینیم آیا فلان اثری که می‌خواهیم روی آن کلیپ و نم‌آهنگ سازیم با هنرهای تجسمی توازنی دارد یا خیر. متأسفانه در اکثر تولیدات این روزها این دقت و مهندسی را نمی‌بینیم و این موجب کاهش اثرگذاری آن می‌شود. بنابراین، باید دقیق روی این موضوع کار شود و متولیان فرهنگی ما باید مشاوران زنده‌ای در زمینه ادبیات و تلفیق آن با دیگر هنرها مانند سینما و تئاتر داشته باشند، اینها فکرشده نیست و متأسفانه در جبهه فرهنگی نظام به آن اندازه که در جبهه نظامی و دفاعی اقتدار داریم، نتوانستیم مشا‌ئر باشیم.

نظر به این‌که توجه خاصی به سرایش اشعار کودک و نوجوان دارید، چه مؤلفه‌هایی را برای قابل‌هضم‌شدن شعر برای کودکان در نظر می‌گیرید و چه باید و نیایدهایی را رعایت می‌کنید؟

ادبیات کودک پدیده نوظهور و بسیار مهمی در عرصه هنر است که البته عمر آن به چند دهه می‌رسد و چندان طولانی نیست. از همان دوران نوجوانی تحت تأثیر پیشکسوتان این عرصه قرار گرفتم و خوشبختانه تابه‌حال خیلی با وسواس در این زمینه رفتار کردم و شاید در این ۳۰ و اندی سال که کار کودک انجام می‌دهم، بیشتر از ۱۰ عنوان کتاب چاپ نکرده باشم و این درحالی‌است که ناشرانی می‌بینم از هر شاعری شاید هزار عنوان کتاب منتشر کرده باشند و متأسفانه شاعران هم با این عناوین زیاد کتاب شعر، به این موضوع افتخار می‌کنند. این موضوع به بروز نوعی سوء تفاهم درباره سادگی سرایش شعر کودک منجر شده، اما مسرودن برای کودکان کاری بسیار دشوار و نیازمند عرق‌ریزی روح است، چون یک شخص بزرگسال از زاویه‌دید کودک با دایره واژگانی و اولویت‌های ذهنی و زبانی اوصحت می‌کند، اما معمولاً فکر می‌کنیم بچگانه حرف‌زدن یا این‌که اگر مسائل فانتزی را به نظم درآوریم، به معنای سرایش شعر کودک است؛ اما کودکانگی با بچگی فرق می‌کند. ما در شعر کودک هم از نظر دایره واژگان و دایره مضامین، فرم و قالب و کوتاهی و بلندی مصرع‌ها با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو هستیم، چون در این زمینه محدودیت وجود دارد.

من از این جهت می‌گویم کار کودک دشوار است که در گروه سنی بزرگسالان چیزی دست‌وپای شاعران را نبسته، اما در کار کودک تمام این محدودیت‌ها دست شاعران را می‌بندد و درعین‌حال زبان شما باید طبیعی و روان باشد. وقتی امکان به‌کار بردن بعضی لغات برای بچه‌ها وجود نداشته باشد، سیر طبیعی کلام در شعر کودک به هم می‌ریزد و کارها سست می‌شود. معتقدم اغلب کارهای موجود در بازار بسیار سست است. شعر، به‌خصوص شعرهای کتاب درسی، به‌دلیل آهنگین و موزون بودن خیلی زود ملکه ذهن بچه‌ها می‌شود و اگر کار سست و ضعیف تحویل بچه‌ها بدهیم، به گونه‌ای تربیت می‌شوند که در بزرگسالی سرآغ همین مفاهیم سست و مبتذل می‌روند. اگر به‌درستی با آنها کار شود و آثاری که برای‌شان خلق می‌شود، با مهندسی لازم، درایت، دقت و وسواس باشد، خودبه‌خود ذهن بچه‌ها به سمت گنجینه اصلی که ادبیات فارسی و کلاسیک است هدایت می‌شوند.

امروز ما باید شعر کودک را به‌عنوان کلید دست بچه‌ها بدهیم که در آینده بتوانند درهای گنجینه اصلی را باز کنند. متأسفانه در این زمینه وضعیت بسیار بدی داریم.

با توجه به این‌که شما شعر مذهبی هم سرودید، برای انتقال این اشعار به بچه‌ها چه تمهیداتی به کار می‌برید که هم غیرمستقیم باشد و هم به دل بچه‌ها نیشخند؟

هضم مسائل اجتماعی که شاید برای کودکان مشکل باشد و خیلی از روان‌شناسان معتقدند که نباید این تلخی‌ها را به کودکان منتقل کرد، اما من مخالفم، چون به معنای این نیست که بچه‌ها را از اتفاقات روز که سرنوشت نسل خودشان و نسل‌های آینده را تغییر می‌دهد، دور نگه داریم. زیرا بچه‌ها باید هوشیار تربیت شوند.

بنابراین، من مضامین اعتقادی و اجتماعی و گاه انقلابی و سیاسی را در حوزه کودک وارد می‌کنم، اما تلاش می‌کنم از زاویه نگاه کودک و با دایره واژگان او باشد؛ چون خردسال، کودک و نوجوان هر کدام به تناسب سن خود یک ویژگی ذاتی دارند که باید ویژگی‌ها و مؤلفه‌های سنی هر گروه کودک و نوجوان را شنید و از آن دریچه با بچه‌ها صحبت کرد. همین الان مقابل چشم تمام مردم دنیا چه بزرگسال و چه کودک، بچه‌های فلسطین را هر روز قتل‌عام می‌کنند و تمام بچه‌ها اینها را می‌بینند و ما نمی‌توانیم چشم‌های بچه‌ها را ببندیم تا نبینند و هیچ ابزاری جز ادبیات برای انتقال این مفاهیم مناسب‌تر نیست.

واکنش سریع شاعران به رویدادهای اجتماعی نظیر جنگ غزه، عملیات وعده صادق و جنبش این روزهای دانشجویی در دانشگاه‌های آمریکا و اروپا را چطور تحلیل می‌کنید؟

این که بخش متعدد به انقلاب جامعه ادبی می‌با به وقایع جهان اسلام حساس هستند و واکنش نشان می‌دهند اتفاق خیلی خوشایندی است و من نیز همین‌گونه هستم، اما اگر فقط به کمیت اهمیت دهیم و از کیفیت غافل شویم، این اتفاق خوب می‌تواند با آفتابی همراه باشد. به عنوان مثال، از شعر گفتن چندصد شاعر برای حاج قاسم سلیمانی، فلسطین و حادثه تروریستی کرمان خوشحالم و خیلی ارزشمند است، اما کیفیت این اشعار است که حرف اول را می‌زند. فکر می‌کنم در این زمینه متولیان فرهنگی

توازن قدرت

بیداری ملت‌ها در برابر هفت دهه جنایت رژیم صهیونیستی در فلسطین که این روزها با جنبش دانشجویی در آمریکا و اروپا نمایان‌تر شده، توازن قدرت را به نفع مردم مظلوم فلسطین و غزه بر هم زده است. اسرائیل به عنوان یک رژیم جعلی مورد حمایت آمریکا و هم‌پیمانانش با سانسور رسانه‌ای دهه‌های گذشته، نمی‌گذاشت صدای واقعی مردم این سرزمین بی‌جهان مخایره شود، اما بیداری ملت‌ها به‌ویژه دانشجویان، حالا قدرت‌های غربی را به گوشه رنگ رانده تا دست برتر با مردم غزه و جوانان فلسطینی باشد.

محمدعلی علومی درگذشت

محمدعلی علومی، پژوهشگر و نویسنده، اسطوره‌شناس و شاهنامه‌پژوه و نویسنده ادبیات داستانی و وطن‌شامگاه یکشنبه ۱۶ اردیبهشت درگذشت. علومی ۱۶ فروردین ۱۳۴۰ در یم متولد شد. او دانش‌آموخته علوم سیاسی دانشگاه تهران بود و از دهه ۱۳۶۰ فعالیت روزنامه‌نگاری خود را در روزنامه اطلاعات آغاز کرد. او از دهه ۷۰ به طور جدی تر وارد حوزه ادبیات داستانی و فرهنگ مردم شد. از آثار علومی می‌توان به آذرستان، شاهنشاه در کوجه دلگشا، برپباد و قصه اساطیر اشاره کرد. دیگر آثار او مقالات پژوهشی در حوزه فرهنگ و ادبیات هستند. علومی چند سال اخیر در شهر یم سکونت داشت و همراه فرهنگ دوستان بچی بود و در محفل ادبی عصرهای شاهنامه حضور پیدا می‌کرد. طبق اعلام فرزند محمدعلی علومی، در صورتی که کارهای اداری پزشکی قانونی به اتمام برسد، مراسم خاکسپاری پیکر این نویسنده، امروز سه‌شنبه ۱۸ اردیبهشت در یم برگزار خواهد شد. او درباره علت درگذشت این نویسنده نیز گفت: به گمان ما سکتة مغزی بوده که هنوز پزشکی قانونی در این زمینه نظر قطعی‌اش را اعلام نکرده است.

معرفی برگزیدگان اولین رویداد «آن اواردز»

اولین فستیوال تخصصی هنر و دیزاین «آن اواردز» در پنج بخش رقابتی برگزیدگان خود را طی مراسمی در باغ کتاب معرفی می‌کند. آن اواردز یک فستیوال تخصصی در حیطه دیزاین و هنر است که توسط پلتفرم آن دیزآرت برگزار می‌شود. آن اواردز در اولین دوره خود در پنج بخش رقابتی برگزار شده که شامل طراحی لوگو، بوستر، بسته‌بندی، تصویرسازی و موشن‌گرافیک است. در هر بخش از این رویداد ۱۰ اثر به انتخاب کاربران سایت انتخاب شده‌اند که هر ۱۰ اثر به عنوان آثار برگزیده معرفی خواهند شد. مرحله داوری و انتخاب سه برگزیده اصلی این رویداد نیز توسط کمیته‌های تخصصی هر بخش برگزار می‌شود و با معرفی ویژگی‌های خاص این آثار به برگزیدگان تندیس اولین دوره رویداد آن اواردز اهدا خواهد شد. اولین فستیوال تخصصی هنر و دیزاین آن اواردز جمعه ۲۱ اردیبهشت از ساعت ۱۴ تا ۲۰ در سالن هشت باغ کتاب برگزار می‌شود که علاوه بر مراسم اختتامیه و اهدای جوایز، نشست‌های تخصصی در حیطه دیزاین و هنر هم برگزار خواهد شد.

